

ΕΚΘΕΣΙΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΠΑΡΑΙΝΕΤΙΚΩΝ,

ΣΧΕΔΙΑΣΘΕΙΣΑ (1)

Παρά

ΑΓΑΠΗΤΟΥ

ΔΙΑΚΟΝΟΥ ΤΗΣ ΑΓΙΩΤΑΤΗΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ,

ΠΡΟΣ ΒΑΣΙΛΕΑ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΝ,

ἼΩν ἡ ἀκροστιχίς (2) ὡδὲ πως ἔχει *

Τῷ θειοτάτῳ καὶ εὐσεβεστάτῳ βασιλεῖ ἡμῶν Ἰουστινιανῷ, Ἀγαπητὸς (3) ὁ ἐλάχιστος διάκονος.

EXPOSITIO CAPITUM ADMONITORIORUM ,

PER PARTITIONES ADORNATA

AB

AGAPETO

DIACONO SANCTISSIMÆ DEI MAGNÆ ECCLESIAE,

Quorum acrostichis sic se habet :

Divo et pientissimo imperatori nostro Justiniano, Agapetus minimus diaconus.

CAPUT PRIMUM.

Honore quolibet sublimiorem cum habeas dignitatem, o imperator, honora supra omnes qui hoc te dignatus est Deum; quoniam ad similitudinem ecclesiæ regni, tradidit tibi sceptrum terrenæ potestatis, ut homines edoceres justis custodiam, et

A

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Ἐπιμῆς ἀπάσης ὑπέρτερον ἔχων ἀξίωμα, βασιλεῦ, τίμα ὑπὲρ ἅπαντας τὸν τούτου σε ἀξιώσαντα Θεόν (4), ὅτι καὶ καθ' ὁμοίωσιν τῆς ἐπουρανίου βασιλείας (5), ἔδωκέ σοι τὸ σκῆπτρον τῆς ἐπιγείου δυναστείας, ἵνα τοὺς ἀνθρώπους διδάξῃς τὴν τοῦ δικαίου

NOTÆ.

(1) *Σχεδιασθεῖσα*. Nimirum, *per partitiones adornata*. Perperam in editis *σχεδιασθεῖσα* interpretis vertit *edita ex tempore*: quippe licet hæc vox *σχεδιασθεῖσα*, *edita ex tempore* significet, et etiam in malam partem nonnunquam accipiatur, quia quæ ex tempore sunt plerumque inepta sint, quia inconsulte et improvide facta; hic tamen significat *per partitiones edita*, seu *adornata*: *σχέδος* quippe et *ἐπιμερισμός* dicitur Græcis *analysis grammatica*, dum singularum vocum etymologia demonstratur, nomina et verba declinantur, etc., quod quidem Latini *partitiones* appellant. Et ita Priscianus primos versus ejusque libri *Æneidis* Virgilii explicavit, ut videre est tom. I Veterum Grammaticorum Latinorum, pag. 1215 E. R. Et ita quidem hoc Agapeti diaconi adornatum fuit, ut apparet ex uno ex codicibus Regiis a nobis hic citatis, ubi habetur hoc Agapeti opus cum explicatione inter-

linearum et singularum vocum explanatione, seu exercitatione grammatica; quæ quidem *σχέδος* et *ἐπιμερισμός* Græcis, uti jam diximus, appellatur: ideoque vocem *σχεδιασθεῖσα* hic *per partitiones adornata* interpretamur. BANDUR. not. ad *Imper. orient.* sub fin. pag. 77, edit. Venet.

(2) ἼΩν ἡ ἀκροστιχίς, κ. τ. λ. In codice Regio A. legitur, Βασιλικὰ ὡν ἡ ἀκροστιχίς τῷ θειοτάτῳ. Ἀκροστιχίς autem vertit interpretis Agapeti *apex literarius*; sed melius interpretis Basilii, *principes literæ*, ἔχοντα ἀκροστιχίδα, quorum, inquit, *principes literæ hanc efficiunt sententiam*. Id.

(3) Ἀγαπητὸς — διάκονος. In codice Regio B. scribitur deinde a linea hic titulus, Τὰ λεγόμενα βασιλικὰ σχέδη. Id.

(4) Ἀξιώσ. Θεόν. Codex Reg. A. ἀξιώσ. τὸν Θεόν. Id.

(5) Βασιλείας. In codice Regio A. ἐξουσίας. Id.

* Ex recensione domni ANSELMI BANDURI, Ragusini, presbyteri ac monachi Benedictini e congregatione Melicensi iterum recensuit GALLANDIUS. *Vet. Patrum Biblioth.* t. XI, p. 255.

φυλακῆν, καὶ τῶν κατ' αὐτοῦ λυσσόντων ἐκδιώ-
ξης τὴν ὕλακῆν, ὑπὸ τῶν αὐτοῦ (6) βασιλευόμενος
νόμων, καὶ τῶν ὑπὸ σὲ βασιλεύων ἐννόμως.

ΚΕΦΑΛ. Β'.

Ὡς κυβερνήτης ἀγρυπνεῖ διὰ παντός, ὁ τοῦ βασι-
λέως πολυόμματος νοῦς, διακατέχων ἀσφαλῶς τῆς
εὐνομίας τοὺς οἰακας, καὶ ἀπώθούμενος ἰσχυρῶς τῆς
ἀνομίας τοὺς ῥύακας, ἵνα τὸ σκάφος τῆς παγκοσμίου
πολιτείας μὴ περιπίπτῃ κύμασιν ἀδικίας.

ΚΕΦΑΛ. Γ'.

Θεῖον μάθημα καὶ πρῶτον οἱ ἄνθρωποι, τὸ γνῶ-
ναί τινα ἑαυτὸν (7), διδασκόμεθα. Ὁ γὰρ ἑαυτὸν
γνοῦς, γινώσεται Θεόν· Θεὸν δὲ ὁ γνοῦς, ὁμοιωθήσε-
ται Θεῷ· ὁμοιωθήσεται δὲ Θεῷ, ὁ ἄξιος γενόμενος
Θεοῦ· ἄξιος δὲ γίνεται Θεοῦ, ὁ μηδὲν ἀνάξιον πράτ-
των Θεοῦ, ἀλλὰ φρονῶν μὲν τὰ αὐτοῦ, λαλῶν δὲ ἄ
φρονεῖ, κοιῶν δὲ ἄ λαλεῖ.

ΚΕΦΑΛ. Δ'.

Ἐπὶ προγόνων εὐγενεῖα μηδεὶς ἐναθρονέσθω· πη-
λὸν γὰρ ἔχουσι πάντες τοῦ γένους προπάτορα, καὶ
οἱ ἐν πορφύρᾳ καὶ βύσσῳ καυχώμενοι, καὶ οἱ ἐν πε-
νίᾳ καὶ νόσῳ τρυχόμενοι (8), καὶ οἱ διαδήματα περι-
κείμενοι, καὶ οἱ διὰ δόματα (9) προκείμενοι. Μὴ
τοίνυν εἰς πήλινον ἐγκαυχώμεθα γένος, ἀλλ' ἐπὶ
χρηστότητι σεμνυνώμεθα τρόπων.

ΚΕΦΑΛ. Ε'.

Ἴσθι, ὦ εὐσεβείας θεότευκτον ἄγαλμα, ὅτι ὅσῳ
μεγάλων ἠξιώθης παρὰ Θεοῦ δωρεῶν, τοσοῦτῳ μεί-
ζονος ἀμοιβῆς ὀφειλέτης ὑπάρχεις αὐτῷ. Οὐκοῦν
ἀπόδος τῷ εὐεργέτῃ τὸ χρέος τῆς εὐχαριστίας, τῷ
λαμβάνοντι τὸ χρέος ὡς χάριν, καὶ τὴν χάριτος χά-
ριν ἀντιδιδόντι. Αὐτὸς γὰρ αἰεὶ καὶ χαρίτων ἄρχει,
καὶ ὡς χρέος τὰς χάριτας ἀποδίδωσιν· εὐχαριστίαν
δὲ ζητεῖ παρ' ἡμῶν, οὐ τὴν διὰ ῥημάτων ἀγαθῶν
προφοράν, ἀλλὰ τὴν διὰ πραγμάτων εὐσεβῶν προ-
φοράν.

ΚΕΦΑΛ. ΣΤ'.

Οὐδὲν οὕτως εὐδόκιμον ἐργάζεται ἄνθρωπον, ὡς
δύνασθαι (10) μὲν ἄ βούλεται πράττειν, αἰεὶ δὲ
φιλόανθρωπα καὶ βούλεσθαι καὶ πράττειν. Ἐπειδὴ
τοίνυν ἐκ Θεοῦ σοι κεχάρισται δύναμις, ἧς ἐδεῖτο
δι' ἡμᾶς ἡ ἀγαθὴ σου βούλησις, πάντα καὶ βούλου
καὶ πράττε, ὡς ἀρέσκει τῷ ταύτην σοι δεδωκότι.

ΚΕΦΑΛ. Ζ'.

Τῶν ἐπιγείων χρημάτων ὁ ἄστατος πλοῦτος τῶν
ποταμίων ῥευμάτων μιμεῖται τὸν δρόμον· πρὸς
ὀλίγον μὲν ἐπιρρέων τοῖς ἔχειν νομίζουσι· μετ' ὀλί-
γον δὲ παραρρέων, εἰς ἄλλους ἀπέρχεται. Μόνος δὲ τῆς
εὐποιίας ὁ θησαυρὸς, μόνιμὸς ἐστὶ τοῖς κεκτημένοις
αὐτόν· τῶν γὰρ ἀγαθῶν ἔργων αἱ χάριτες ἐπὶ τοὺς
ποιούντας ἐπαναστρέφουσιν.

A eorum qui adversum ipsum insaniant, latratum
cohiberes : ipsius obtemperando legibus, ac sub-
ditos tibi regendo legitime.

CAP. II.

Ceu gubernator, vigilat usque adeo imperatoris
oculatissimus intellectus, continens firmiter æqui-
tatis clavum, atque expellens fortiter impetuosos
iniquitalis fluctus, ut ne cymba mundanæ reipub-
licæ illidatur fluctibus iniquitatis.

CAP. III.

Divinum documentum et potissimum, nos ho-
mines, ut cognoscat se quisque, docemur. Qui
enim seipsum cognovit, cognoscel Deum : Deum
vero qui novit, assimilabitur Deo : assimilabitur
autem Deo, qui dignus factus Deo est : dignus de-
nique fit Deo, qui nihil indignum patrat Deo : sed
qui ut cogitat quæ ipsius sunt, ita tam loquitur
quæ cogitat, quam facit quæ loquitur.

CAP. IV.

Majorum nobilitate ne quis se jactet : limum
enim habent omnes generis auctorem, et qui pur-
pura byssoque turgent, et qui paupertate et ad-
versa valetudine affliguntur, tam qui diademate
redimiti sunt, quam qui emendicandæ pecuniæ
causa prosternuntur. Ne igitur lutulentum jacte-
mus genus, sed morum integritate gloriemur.

CAP. V.

Scito, o pietatis divinitus fabricatum specimen,
quia quanto majoribus dignus habitus es, tri-
buente Deo, muneribus, tanto majores ei gratias
referre debes. Ergo redde benefactori debitam
gratiarum actionem, acceptanti debitum ut meri-
tum, et beneficio beneficium rependenti. Ipse
enim semper et beneficiis prior promeretur, et
ut debitum beneficia repensat : gratiarum autem
actionem exigit a nobis, non quæ verborum blan-
dorum prolatione, sed quæ rerum piarum oblatione
peragitur.

CAP. VI.

Nulla res adeo commendabilem reddit hominem,
ut posse quidem quæ velit efficere, semper autem
humana et velle et agere : quoniam igitur a Deo
tibi donata est facultas qua indigebat propter nos
bona tua voluntas, omnia et velis et agas, prout
ei placet qui eam tibi dedit.

CAP. VII.

Terrenarum opum instabiles divitiæ fluviatilium
undarum imitantur cursum : modicum enim af-
fluunt his qui habere se eas arbitrantur, mox
vero refluentes ad alios accedunt. Solus autem
beneficentiæ thesaurus stabilis est possidentibus
eum : bonarum enim actionum meritum ad au-
ctores retorquetur.

NOTÆ.

(6) Ὑπὸ τῶν αὐτοῦ. Sic habetur in codicibus
Regiis. In editis vero ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ. BANDUR.

(7) Τὸ γνῶναί τινα ἑαυτόν. In codice Regio B.
Τὸ γνῶναι ἑαυτοῦς. Id.

(8) Τρυχόμενοι. Ita codex Regius B. Perperam

in editis τρυχόμενοι. Id.

(9) Δόματα. Sic ex codice Regio B. Perperam in
editis δώματα, ut ex contextu apparet. Id.

(10) Ὡς δύνασθαι. In codicibus Regiis legitur
ὡς τὸ δύνασθαι. Id.

CAP. VIII.

Inaccessus quidem existis hominibus propter celsitudinem hujus quod hic deorsum est, imperii : facilis vero aditu es indigentibus ob vim superne illius potestatis : atque aperis aures his qui a paupertate obsidentur, ut invenias Dei auditum adaperitum. Quales enim erga nostros fuerimus conservos, talem circa nos reperiemus Dominum.

CAP. IX.

Sollicitam imperatoris animam speculi in modum abstergi oportet, ut divinis splendoribus semper coruscet, rerumque distincta judicia inde condiscat. Nihil enim tam confert ad perspiciendum quid facto opus sit : quanquam si ea perpetuo pura servetur, facit quæ peragenda sunt conspicere, atque custodire eam perpetuo sinceram.

CAP. X.

Sicuti apud navigantes, cum nauta errat, modicum affert navigantibus nocumentum : cum vero ipse gubernator, totius efficit navigii perniciem : sic et in civitatibus, si quis ex subditis peccet, non tam reipublicam, quam seipsum lædit : sin vero ipse princeps, universæ infert reipublicæ detrimentum. Is igitur ut non exiguam redditurus rationem, si quid neglexerit eorum quæ facto opus sunt, exquisita diligentia et dictitet cuncta et factitet.

CAP. XI.

Circulus quidam humanarum revolvitur rerum, qui modo sic, modo aliter agitat ipsas et circumfert : atque in his inæqualitas est, eo quod nihil ex presentibus in eodem statu maneat. Oportet igitur te, potentissime imperator, in hac rerum versatili mutatione immutabilem habere pietatis cogitationem.

CAP. XII.

Aversare adulatorum fallaces sermones, ut corvorum rapaces mores : illi namque corporis effodiunt oculos ; isti autem animæ habent cogitatus, cum non permittant perspicere rerum veritatem : vel enim commendant nonnunquam, reprehensione quæ digna sunt ; vel reprehendunt plerumque, quæ omni laude sunt majora : ut duorum alterum ab ipsis committatur, vel pravorum laus, vel contumeliosus bonorum contemptus.

CAP. XIII.

Æqualem oportet semper esse imperatoris animam : mutari enim pro rerum varietatibus, mentis instabilis argumentum efficitur : firmiter autem bonis inhaerere, in qua firmitate pium vestrum corroboratum et fixum est imperium, et, neque usque ad insolentiam extolli, neque usque ad animi consternationem dejici, in tuta veluti basi stabilitorum est hominum, animamque inconcusam habentium.

CAP. XIV.

Si quis purum habet cogitatum ab humanis er-

A

ΚΕΦΑΛ. Η'.

Ἀπρόσιτος μὲν ὑπάρχεις ἀνθρώποις διὰ τὸ ὕψος τῆς κάτω βασιλείας· εὐπρόσιτος δὲ γίνῃ τοῖς δεομένοις διὰ τὸ κράτος τῆς ἄνω ἐξουσίας· καὶ ἀνοίγεις τὰ ὦτα τοῖς ὑπὸ πενίας πολιιορχουμένοις, ἵνα εὕρῃς τὴν τοῦ Θεοῦ ἀκοὴν ἀνεφγμένην. Οἱ γὰρ ἂν τοῖς ἡμετέροις γενώμεθα συνδούλοις, τοιοῦτον περὶ ἡμᾶς εὕρῃσομεν τὸν Δεσπότην.

ΚΕΦΑΛ. Θ'.

Τὴν πολυμέριμον τοῦ βασιλέως ψυχὴν, κατ'ἴπτρου δίκην ἀποσμήχεσθαι χρὴ, ἵνα ταῖς θεαῖς αὐγαῖς ἀεὶ καταστράπτῃται, καὶ τῶν πραγμάτων τὰς κρίσεις ἐκεῖθεν διδάσκῃται. Οὐδὲν γὰρ οὕτω ποιεῖ τὰ δεόντα καθορᾶν, ὡς τὸ φυλάσσειν ἐκείνην διὰ παντὸς καθάραν.

ΚΕΦΑΛ. Ι'.

Ὅσπερ ἐπὶ τῶν πλεόντων, ὅταν μὲν ὁ ναύτης σφαλῇ, μικρὰν φέρει τοῖς συμπλέουσι βλάβην· ὅταν δὲ αὐτὸς ὁ κυβερνήτης, παντὸς ἐργάζεται τοῦ πλοίου ἀπώλειαν, οὕτω καὶ ἐν ταῖς πόλεσιν, ἂν μὲν τις τῶν ἀρχομένων ἀμάρτη, οὐ τὸ κοινὸν τοσοῦτον, ὅσον ἑαυτὸν ἀδικεῖ· ἂν δὲ αὐτὸς ὁ ἄρχων, πάσης ἐργάζεται τῆς πολιτείας τὴν βλάβην. Ὡς οὖν μεγάλας ὑφέξων εὐθύνας, εἴ τι παρίδοι τῶν δεόντων, μετὰ πολλῆς ἀκριθείας καὶ λεγέτω πάντα καὶ πραττέτω.

ΚΕΦΑΛ. ΙΑ'.

Κύκλος τις τῶν ἀνθρωπίνων περιτρέχει πραγμάτων, ἄλλοτε ἄλλως φέρων αὐτὰ καὶ περιφέρων· καὶ τοῦτοις ἀνισότης ἐστὶ, τὸ μηδὲν τῶν παρόντων ἐν ταυτότητι μένειν. Δεῖ οὖν σε, κράτιστε βασιλεῦ, ἐν τῇ τούτων ἀγχιστρόφῳ μεταβολῇ, ἀμετάβλητον ἔχειν τὸν εὐσεβῆ λογισμόν.

ΚΕΦΑΛ. ΙΒ'.

Ἀποστρέφου τῶν κολάκων τοὺς ἀπατηλοὺς λόγους, ὥσπερ τῶν κοράκων τοὺς ἀρπακτικοὺς τρόπους· οἱ μὲν γὰρ τοὺς τοῦ σώματος ἐξορύττουσιν ὀφθαλμούς· οἱ δὲ, τοὺς τῆς ψυχῆς ἐξαμβλύνουσι λογισμοὺς, μὴ συγχωροῦντες ὁρᾶν τὴν τῶν πραγμάτων ἀλήθειαν. Ἡ γὰρ ἐπαινοῦσιν ἐσθ' ὅτε τὰ ψόγου ἀξία, ἢ ψέγουσι πολλάκις τὰ ἐπαίνων κρείττονα· ἵνα δυοῖν θάτερον αὐτοῖς ἀμαρτάνηται, ἢ τὸ κακὸν ἐπαινοῦμενον, ἢ τὸ καλὸν ὑβριζόμενον.

ΚΕΦΑΛ. ΙΓ'.

Ἴσον εἶναι χρὴ πάντοτε τοῦ βασιλέως τὸ φρόνημα· τὸ γὰρ συμμεταβάλλεσθαι ταῖς τῶν πραγμάτων μεταβολαῖς, διανοίας ἀβεβαίου τεκμήριον γίνεται· τὸ δὲ παγίως ἐν τοῖς καλοῖς ἐρηρεῖσθαι, ὡς τὸ εὐσεβὲς ὑμῶν ἐστήρικται κράτος, καὶ μήτε πρὸς ἀλαζονείαν ὑπεραίρεσθαι, μήτε πρὸς ἀθυμίαν καταφέρεσθαι, βεβηκότων ἐστὶν ἀσφαλῶς, καὶ ἀκράδαντον ἐχόντων τὴν ψυχὴν.

ΚΕΦΑΛ. ΙΔ'.

Εἴ τις κεκαθαρισμένον ἔχει τὸν λογισμόν ἐκ τῆς

ἀνθρωπίνης ἀπάτης, καὶ βλέπει τὸ οὐτιδανὸν τῆς ἑαυτοῦ φουσεως, τότε βραχὺ καὶ ὠκύματρον τῆς ἐνταῦθα ζωῆς, καὶ τὸν συνεξευγμένον τῇ σαρκὶ ῥύπον, εἰς τὸν τῆς ὑπερηφανίας οὐκ ἐμπειεῖται κρημνὸν, καὶ ἐν ἀξιωματικῇ ὑπάρχει ὑψηλῶ.

ΚΕΦΑΛ. ΙΕ΄.

Ὑπὲρ πάντα τῆς βασιλείας τὰ ἐνδοξα, τῆς εὐσεβείας τὸ στέμμα τὸν βασιλέα κοσμεῖ· ὁ γὰρ πλοῦτος ἀπέρχεται, καὶ ἡ δόξα μετέρχεται· τὸ δὲ κλέος τῆς ἐνθέου πολιτείας ἀθανάτοις αἰῶσι συμπρακτείνεται, καὶ λήθης ἐπέκεινα τοὺς ἔχοντας ἴστησι.

ΚΕΦΑΛ. ΙϚ΄.

Ἐφόδρα μοι δοκεῖ ἀτοπιώτατον εἶναι, ὅτι πλοῦσοι καὶ πένητες ἄνθρωποι ἐξ ἀνομοίων πραγμάτων βλάβην πάσχουσιν ὁμοίαν. Οἱ μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ κόρου διαβρῆγγυνται, οἱ δὲ ὑπὸ τοῦ λιμοῦ διαφθείρονται· καὶ οἱ μὲν κατέχουσι τοῦ κόσμου τὰ πέρατα, οἱ δὲ οὐκ ἔχουσι ποῦ στησαι τὰ πέλατα. Ἴνα τολύβῃ ἀμφὺ τῆς ὑγείας τύχῳσιν, ἀφαιρέσει καὶ προσθήσει τούτους θεραπευτέον, καὶ πρὸς ἰσότητα τῆν ἀνισότητα μετενεχτέον.

ΚΕΦΑΛ. Ιζ΄.

Ἐφ' ἡμῖν ἀνεδείχθη τῆς εὐζωίας ὁ χρόνος, ὃν προεῖπέ τις τῶν παλαιῶν εἶσεσθαι, ὅταν ἡ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν, ἢ βασιλεῖς φιλοσοφήσωσι· καὶ γὰρ φιλοσοφοῦντες ἡξιώθητε βασιλείας, καὶ βασιλεύσαντες οὐκ ἀπέστητε φιλοσοφίας. Εἰ γὰρ τὸ φιλεῖν σοφίαν ποιεῖ φιλοσοφίαν, ἀρχὴ δὲ σοφίας ὁ τοῦ Θεοῦ φόβος, ὃν ἐν τοῖς στέρνοις ὑμῶν διαπαντὸς ἔχετε, εὐδελου ὡς ἀληθὲς τὸ παρ' ἐμοῦ λεγόμενον.

ΚΕΦΑΛ. ΙΗ΄.

Βασιλέα σε κατὰ ἀλήθειαν ὀρίζομαι, ὡς βασιλεύειν καὶ κρατεῖν τῶν ἡδονῶν δυνάμενον, καὶ τὸν στέφανον τῆς σωφροσύνης ἀναδιδάσκον, καὶ πορφύραν τῆς δικαιοσύνης ἀμφιατάμενον. Ἡ μὲν γὰρ ἄλλη ἐξουσία τὸν θάνατον ἔχει διαδοχὴν· ἡ δὲ τοιαύτη βασιλεία τὴν ἀθάνατον σώζει διαμονήν· καὶ ἡ μὲν ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ λύεται· ὁ δὲ τῆς αἰωνίου κολάσεως ῥύεται.

ΚΕΦΑΛ. ΙΘ΄.

Εἰ τὴν ἐκ πάντων βούλει καρποῦσθαι τιμὴν, γίνου τοῖς ἅπασιν εὐεργέτης κοινός· οὐδὲν γὰρ οὕτω πρὸς εὐνοίαν ἐφέλκεται, ὡς εὐποιίας χάρις διδομένη τοῖς χρήζουσιν. Ἡ γὰρ διὰ φόβον γινόμενη θεραπεία, κατεσχηματισμένη ἐστὶ θωπεία, παπλασμένης τιμῆς ὀνόματι φανακίζουσα τοὺς αὐτῇ προσανέχοντας.

ΚΕΦΑΛ. Κ΄.

Σεπτῇ δικαίως ἐστὶν ἡ ἡμῶν βασιλεία ὅτι τοῖς πολεμίοις μὲν δεικνύει τὴν ἐξουσίαν, τοῖς ὑπηκόοις δὲ νέμει φιλανθρωπίαν· καὶ νικῶσα ἐκείνους τῇ δυνάμει τῶν ὀπλῶν, τῇ ἀόπλῳ ἀγάπῃ τῶν οἰκείων ἡττᾶται· ὅσου γὰρ θηρίου καὶ προβάτου τὸ μέσον, τοσοῦτον ἀμφοτέρων ἡγείται τὸ διάφορον.

roribus, perspicitque suæ naturæ vilitatem, brevitatemque veloci fato obnoxie præsentis vitæ, cum carni conjunctas insitasque sordes, ad superbiæ nunquam illabetur præcipitium, quamvis in excelso dignitatis fastigio consistat.

CAP. XV.

Super omnia præclara quæ regnum habet, pietatis cultusque divini corona regem exornat: divitiæ namque evanescent, vulgique favor et aura transit: sola vitæ Deo placentis gloria immortalibus sæculis coextenditur, et trans oblivionis tenebras collocat possidentes.

CAP. XVI.

Veheementer mihi videtur absurdissima esse, quod divites et pauperes homines ex dissimilibus rebus detrimentum simile patiuntur; illi namque a copia rerum perrumpuntur, hi vero fame pereunt: item illi occupant ultimos mundi terminos, hi non habent ubi callosa pedum vestigia sistant. Ut igitur utraque pars sanitatis fiant compotes, auferendo et diminuendo istos regere oportet, et ad æqualitatem inæqualitas transferenda est.

CAP. XVII.

Nostris temporibus ostensum est prosperæ vitæ tempus quod prædixit quidam ex veteribus futurum, cum vel philosophi regnabunt, vel reges philosophabuntur: nam tum philosophando digni habiti regno estis, tum vero regnando a philosophia non descivistis: si enim amare sapientiam efficit philosophiam; principium autem sapientiæ, Dei est timor quem in pectoribus vestris jugiter habetis, clarum quam verum sit quod a me dicitur.

CAP. XVIII.

Te revera imperatorem asserimus, quippe qui et imperare ac dominari voluptatibus vales; et tum corona castitatis redimitus, tum purpuram justitiæ indutus incedis. Aliis namque potestatibus mora ipsa succedit: hujuscemodi vero regnum immortalem servat perpetuitatem: et illa hoc in sæculo solvitur, hæc autem a perpetuo supplicio liberatur.

CAP. XIX.

Si honore qui ab omnibus proficiscitur, perfrui vis, præstate communem omnium benefactorem: nihil enim adeo attrahit ad benevolentiam, ut beneficii gratia quæ datur indigentibus: quod enim ob metum præstat obsequium, fucata figurataque est adlatio ficti honoris titulo, fallens eos qui ipsi animum advertant.

CAP. XX.

Venerandum jure est vestrum imperium: quia hostibus quidem suæ demonstrat pietatis aculeos, subditis vero exhibet humanitatem: et cum illos vincat armorum vi, inermi charitate vincitur a suis: quantum enim feræ et ovis interstitium est, tantum esse inter eos discrimen existimatur.

CAP. XXI.

Essentia corporis æqualis es cuilibet homini, imperator, potestate autem dignitatis cunctorum præsidii Deo similis : non enim habet in terris se quemquam altiore. Oportet igitur ipsum, ut Deum, non irasci; ut mortalem, non efferrī : nam etsi effigie divina honoratus est, at pulvere tamen terreno connexus est; quo edocetur ut erga omnes servet æqualitatem.

CAP. XXII.

Complere eos qui bonorum te consiliorum admonitum volunt, non eos qui adulari sæpenu-mero student. Illi enim quod revera expedit, perspiciunt : hi vero ad ea quæ placent potentibus, respiciunt : corporumque umbras imitantes, singulis eorum dictis concinunt.

CAP. XXIII.

Talem te præsta tuos erga domesticos, qualem optas erga te Dominum esse : prout enim audimus, audiemur; et ut respicimus, respiciemur a divino cunctaque contuente aspectu. Priores igitur nos misericordiæ misericordiam conferamus, ut pari par recipiamus.

CAP. XXIV.

Sicuti exquisita specula tales monstrant vultuum imagines, qualia ipsa sunt archetypa, nitidas videlicet nitentium, tristes autem mœrentium, eodem pacto justum Dei iudicium nostris actionibus assimilatur : qualia enim sunt quæ a nobis præstantur, talia ipse nobis par pari referens exhibet.

CAP. XXV.

Delibera diu de iis quæ agenda sunt; exsequere autem quæ decreveris naviter : quoniam periculosum est admodum inconsiderata in rebus temeritas. Si quis enim quæ ex inconsulta mente proveniunt mala, conceperit animo, facile comperiet boni consilii commoda : ut qui prosperæ valetudinis bonum, post ægrotationis experimentum persentiscunt. Debes igitur, prudentissime rex, tum consilio prudentiore, tum precibus ad Deum impensioribus, exquirere diligenter quæ mundo sunt expeditura.

CAP. XXVI.

Optime administrabis egregium tuum imperium, si omnia des operam perspicere, nec negligere patiari quidquam. Neque enim parvum est in te, quod parvum esse apparet comparatione tuorum : quoniam vel exile imperatoris Verbum ingentem obtinet apud omnes vim.

CAP. XXVII.

Tibi ipsi custodiendi leges impone necessitatem, cum non habeas in terris qui te possit cogere : sic enim tum legum præ te feres cultum ipse, ante alios eas reverendo; tum subditis constabit

A

ΚΕΦΑΛ. ΚΑ'.

Τῆ μὲν οὐσίᾳ τοῦ σώματος, ἴσως παντὶ ἀνθρώπῳ ὁ βασιλεὺς, τῆ ἐξουσίᾳ δὲ τοῦ ἀξιώματος ὁμοίος ἐστὶ τῷ ἐπὶ πάντων Θεῷ· οὐκ ἔχει γὰρ ἐπὶ γῆς τὸν αὐτοῦ ὑψηλότερον. Χρὴ τοίνυν αὐτὸν καὶ ὡς Θεὸν μὴ ὀργίζεσθαι, καὶ ὡς θνητὸν μὴ ἐπαίρεσθαι· εἰ εἰκόνι θεϊκῇ τετίμηται, ἀλλὰ καὶ εἰκόνι χυδαίᾳ συμπλέκεται· δι' ἧς ἐκδιδάσκειται τὴν πρὸς πάντας ἰσότητά.

ΚΕΦΑΛ. ΚΒ'.

Ἀποδέχου τοὺς τὰ χρηστὰ συμβουλευεῖν ἐθέλοντας, ἀλλὰ μὴ τοὺς κολακεύειν ἐκάστοτε σπαύδοντας. Οἱ μὲν γὰρ τὸ συμφέρον (11) συνορῶσιν ἐν ἀληθείᾳ· οἱ δὲ πρὸς τὰ δοκοῦντα τοῖς κρατοῦσιν ἀφορῶσι, καὶ τῶν σωμάτων τὰς σκιάς μιμούμενοι, τοῖς παρ' αὐτῶν λεγομένοις συναδουσι.

ΚΕΦΑΛ. ΚΓ'.

Τοιοῦτος γίνου περὶ τοὺς σοὺς οἰκέτας, ὅσον εὐχῆ σοι τὸν Δεσπότην γενέσθαι· ὡς γὰρ ἀκούομεν, ἀκουσθησόμεθα, καὶ ὡς ὀρώμεν, ὁραθησόμεθα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ παντεφόρου (12) βλέμματος. Προεισηνέγκωμεν οὖν τῷ ἐλέῳ τὸν ἔλεον, ἵνα τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον ἀντιλάβωμεν.

ΚΕΦΑΛ. ΚΔ'.

Ὅσπερ τὰ ἀκριβῆ τῶν κατόπτρων τοιαύτας δείκνυσι τὰς τῶν προσώπων ἐμφάσεις, οἷάπερ ἐστὶ τὰ πρωτότυπα, φαιδρὰ μὲν τῶν φαιδρουμένων, σκυθρωπὰ δὲ τῶν σκυθρωπαζόντων· οὕτω καὶ ἡ δικαία τοῦ Θεοῦ κρίσις ταῖς ἡμετέραις πράξεσιν ἐξομοιοῦται. Οἷάπερ γὰρ ἂν ἦ τὰ παρ' ἡμῶν εἰργασμένα, τοιαῦτα ἡμῖν ἐκ τῶν ὁμοίων παρέχει.

ΚΕΦΑΛ. ΚΕ'.

Βουλευοῦ μὲν τὰ πρακτέα βραδέως, ἐκτέλει δὲ τὰ κριθέντα σπουδαίως· ἐπεὶ λίαν ἐστὶ σφαλερὸν, τὸ ἐν τοῖς πράγμασιν ἀπερίσκεπτον. Εἰ γὰρ τὰ ἐξ ἀβουλίας τις ἐννοῆσει κακὰ, τότε γνώσεται καλῶς τῆς εὐβουλίας τὰ χρήσιμα· ὡς καὶ τῆς ὑγείας τὴν χάριν, μετὰ τὴν πείραν τῆς νόσου. Δεῖ τοίνυν, εὐφρονέστατε βασιλεῦ, καὶ βουλῆ συνετωτέρα, καὶ εὐχῆ συντονωτέρα ἐξερευνᾶν ἀκριβῶς τὰ συνοίσοντα τῷ κόσμῳ.

ΚΕΦΑΛ. ΚΣΤ'.

Ἄριστα διοικήσεις τὴν ἀγαθὴν σου βασιλείαν, εἰ πάντα σπουδάξεις ἐφορᾶν, καὶ μηδὲν ἀνέχῃ παρορᾶν. Οὐ γὰρ μικρὸν ἐπὶ σοί, ὅπερ μικρὸν εἶναι δοκεῖ ἐν συγκρίσει τῶν σῶν· ἐπειδὴ καὶ ὄμμα βασιλείας ψιλὸν μεγάλην ἔχει παρὰ πᾶσιν ἰσχύν.

ΚΕΦΑΛ. ΚΖ'.

Ἐαυτῷ τὴν τοῦ φυλάττειν τοὺς νόμους ἐπίθεας ἀνάγκην, ὡς μὴ ἔχων ἐπὶ γῆς τὸν δυνάμενον ἀναγκάζειν· οὕτω γὰρ καὶ τῶν νόμων ἐπιδείξεις τὸ σέβας, αὐτὸς πρὸ τῶν ἄλλων τούτους αἰδούμενος καὶ

NOTE.

(11) Οἱ μὲν γὰρ τὸ συμφέρον. Codex Regius B. αὐτὸ μὲν γὰρ τῷ συμφέροντι ἀφορῶσι.

(12) Παντεφόρου. Sic in codicibus Regiis. Πορτοκαλιὰ τὸ πᾶσι ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἰσότητά.

τοῖς ὑπηκόοις φανήσεται τὸ παρανομεῖν οὐκ ἀκίνδου- A legum prævaricationem periculi non esse im-
νον.

ΚΕΦΑΛ. ΚΗ'.

Ἴσον τῷ πλημμελεῖν, τὸ μὴ κωλύειν τοὺς πλημ-
μελοῦντας λογιζοῦ. Καὶ γὰρ τις πολιτεύεται μὲν
ἐνθέσμως, ἀνέχεται δὲ τῶν βιούντων ἀθέσμως, συν-
εργὸς τῶν κακῶν παρὰ Θεῷ κρίνεται· εἰ δὲ βούλει
διττῶς εὐδοκιμεῖν, καὶ τοὺς τὰ κάλλιστα ποιῶντας
προτίμα, καὶ τοῖς τὰ χείριστα δρῶσιν ἐπιτίμα.

ΚΕΦΑΛ. ΚΘ'.

Λίαν συμφέρειν ὑπολαμβάνω, τὸ φεύγειν τὰς τῶν
κακῶν συνδιαιτήσεις· τὸν γὰρ συνόντα πάντοτε ἀν-
θρώποις πονηροῖς, ἢ παθεῖν ἢ μαθεῖν ἀνάγκη τι πονη-
ρόν· ὁ δὲ τοῖς ἀγαθοῖς συνδιάγων, ἢ μίμησιν τῶν B
καλῶν ἐκδιδάσκειται, ἢ μείωσιν τῶν κακῶν ἐκπαι-
δεύεται.

ΚΕΦΑΛ. Λ'.

Ἐγκόσμιον ὑπὸ Θεοῦ πιστευθεῖς βασιλείαν, μη-
δενὶ χρωτῶ τῶν πονηρῶν πρὸς τὰς τῶν πραγμάτων
διοικήσεις. Ἴν γὰρ ἂν ἐκεῖνοι κακῶς διαπράξωνται,
λόγον ὑφέξει Θεῷ ὁ τὴν ἰσχὺν αὐτοῖς δεδωκώς. Με-
τὰ πολλῆς οὖν ἐξετάσεως αἱ τῶν ἀρχόντων προβολαὶ
γινέσθωσαν.

ΚΕΦΑΛ. ΛΑ'.

Ἴσον νομίζω κακὸν, καὶ τῶν ἐχθρῶν θυμοῦσθαι
ταῖς κακουργίαις, καὶ τῶν φίλων θέλγεσθαι ταῖς
κολακείαις. Δεῖ γὰρ πρὸς ἑκατέρους γενναίως ἀνθι-
στασθαι, καὶ τοῦ πρέποντος μηδαμῶς ἀφίστασθαι, C
μήτε τὴν ἀλόγιστον ἐκείνων δυσμένειαν ἀμυνόμενον,
μήτε τὴν ἐπίπλαστον τούτων εὐμένειαν ἀμειβόμε-
νον.

ΚΕΦΑΛ. ΛΒ'.

Ἦγοῦ τούτους εἶναι φίλους ἀληθεστάτους, μὴ
τοὺς ἐπαινοῦντας ἅπαντα τὰ παρὰ σοῦ λεγόμενα,
ἀλλὰ τοὺς κρίσει δικαίᾳ πάντα πράττειν σπουδάζου-
τας, καὶ συνηδομένους μὲν ἐπὶ τοῖς χρηστοτέροις,
ἐπιστυγνάζοντας δὲ ἐπὶ τοῖς ἐναντίοις. Οὗτοι γὰρ
ἐντως ἀψευδεστάτης φιλίας δεικνύουσι τεκμήριον.

ΚΕΦΑΛ. ΛΓ'.

Μὴ μεταβαλλέτω σοι τὴν μεγαλόφρονα γνώμην τῆς
ἐπιγείου ταύτης δυναστείας ὁ ὄγκος, ἀλλ' ὡς ἐπίκη-
ρον διέπων ἀρχὴν, ἄτρεπτον ἔχε τὸν νοῦν ἐν πρά-
γμασι τρεπτοῖς, μήτε ἐν ταῖς εὐθυμίαις ἐξυψούμε-
νος, μήτε ἐν ταῖς ἀθυμίαις ταπεινούμενος.

ΚΕΦΑΛ. ΛΔ'.

Ὡσπερ χρυσὸς ἄλλοτε ἄλλως ὑπὸ τῆς τέχνης με-
τατυπούμενος, καὶ πρὸς διάφορα κοσμίων εἶδη με-
ταποιούμενος, ὅπερ ἐστὶ διαμένει, καὶ τροπὴν οὐχ
ὑπομένει· οὕτω καὶ αὐτὸς, εὐκλεέστατε βασιλεῦ,
ἄλλην ἐξ ἄλλης ἀμείδιον ἀρχὴν, φθάσας δὲ καὶ αὐ-
τὴν τὴν ἀνωτάτω τιμὴν, ὁ αὐτὸς διαμένεις, οὐκ ἐν
τοῖς αὐτοῖς πράγμασιν, ἀναλλοίωτον ἔχων ἐν τῷ κα-
λῷ τὸ φρόνημα.

CAP. XXVIII.

Peccare, et non cohibere peccantes, idem esse
putato. Si quis enim in civitate vitam quidem ipse
traducat æque, toleret autem viventes inique,
socius malorum apud Deum judicatur : quod si
velis bifariam approbari, ut pulcherrima quoque
gerentes honora, ita teterrima patrantes contume-
lia afficito.

CAP. XXIX.

Expedire admodum arbitrator effugere pravorum
contubernia : qui enim cum hominibus improbis
semper versatur, eum vel pati vel discere malum
aliquid necesse est : qui vero una cum bonis degit,
vel imitationem honestorum edocetur, vel diminu-
tionem vitiorum condiscit.

CAP. XXX.

Terrarum orbis a Deo cum creditum tibi sit
regnum, cave ne aliquo utaris ex pravis ad rerum
administrationes : quæ enim illi perperam fecerint,
eorum rationem reddet Deo qui peccandi faculta-
tem ipsis indulserit. Magna igitur et diligenti eum
perscrutatione magistratuum promotiones fiant,
oportet.

CAP. XXXI.

Æquale reor esse malum, et inimicorum exca-
descere flagitiis, et amicorum demulceri blanditiis.
Oportet enim utrisque resistere, nec usquam a de-
core discedere, neque irrationabilem eorum male-
volentiam ulciscendo, neque fictitiam horum bene-
volentiam remunerando.

CAP. XXXII.

Existima verissimos amicos, non qui laudent
omnia quæ dicantur abs te, sed qui nihil non inte-
gro iudicio facere contendunt, sive ut gratulentur
tibi, si bene; tristentur, si contra perperam dixe-
ris fecerisque : hi enim revera ab omni fraude ab-
horrentis amicitiae præ se ferunt insignia.

CAP. XXXIII.

Ne mutet tibi magnanimam mentem terrenæ hu-
jus potestatis amplitudo; sed ut fragilem et cadu-
cum regens principatum, immutabilem habeto
intellectum in rebus mutabilibus : nimia neque
lætitia sublimem te extollens, neque mœstitia vi-
lescens.

CAP. XXXIV.

Sicuti aurum quamvis modo sic, modo aliter ab
arte transfiguretur, atque ad varias ornamentorum
species transformetur, permanet tamen id quod est,
nec mutationem patitur; sic ipse quoque, inclytis-
sime imperator, licet aliud ex alio per gradus obti-
neris regimen, pervenerisque ad ipsum supre-
mum honorem, idem tamen permanses, non in
eisdem rebus, inalterabilem continens in officio
animum.

CAP. XXXV.

Existima tunc demum te tuto regnare, cum volentibus imperas hominibus : qui enim invito animo subjicitur, seditionibus fluctuat, capta occasione ; qui vero vinculis benevolentiae regitur, stabilem servat erga rectorem obedientiam.

CAP. XXXVI.

Ut dominium imperii tui facias illustre, quantam habes adversus subditos peccantes iram, tantam habendam esse tibi adversus teipsum peccantem censeto ; nemo enim valet tanta pollentem potestate corrigere, nisi ratio propria quae ex ipso peccante moveatur.

CAP. XXXVII.

Magnam qui potestatem adeptus est, largitorem potestatis imitetur pro viribus : si enim imaginem gestat rerum praesidis Dei, atque per ipsum continet rerum principatum, in eo maxime imitabitur Deum, si nihil misericordia pretiosius judicaverit.

CAP. XXXVIII.

Super aurum et lapidem pretiosum beneficentiae divitias nobis veluti thesaurum recondamus : illae namque tum in praesenti vita oblectant spe futurae fruitionis, tum in futura dulcedinem afferunt, experimento gustataque speratae beatitudinis : quae vero nunc circa nos apparent, tanquam nihil ad nos pertinentia, ne nos nimium allectent.

CAP. XXXIX.

Da operam ut eos splendidioribus demerearis remunerationibus, qui cum benevolentia capessunt quae mandantur abs te : hoc enim pacto et bonorum augebis alacritatem, et malos docebis ut dediscant malitiam : eisdem enim censeri dignos qui non eadem faciunt, nimis nefarium est.

CAP. XL.

Honoratissimum omnium est imperium : tunc vero vel maxime hujus modi est, cum hac qui circumdatus est potestate, non ad pertinacem et temerariam saevitiam propensus sit, sed ad equitatem respiciat ; inclementiam ut ferinam aversando, humanitatem ut Deo praese ferendo.

CAP. XLI.

Aequa lance tam ad amicos quam ad inimicos vergens judicandi munus obito : neque bene sentientibus de te gratificans ob benevolentiam, neque malevolis resistens propter inimicitias : quoniam ejusdem est absurditatis, et secundum iniqua petentem dare litem, etsi sit amicus, et injuriam justo inferre, etsi sit inimicus : malum enim utrobique simile est, tametsi contrariis in rebus inveniat.

CAP. XLII.

Intenta mente auscultare debent rerum iudices,

A

ΚΕΦΑΛ. ΛΕ΄.

Νόμιζε τότε βασιλεύειν ασφαλῶς, ὅταν ἐκόντων ἀνάσσης τῶν ἀνθρώπων. Τὸ γὰρ ἀκουσίως ὑποταττόμενον, στασιάζει καιροῦ λαβόμενον· τὸ δὲ τοῖς θεσμοῖς τῆς εὐνοίας κρατούμενον, βεβαίαν ἔχει πρὸς τὸ κρατοῦν τὴν εὐπειθειαν (13).

ΚΕΦΑΛ. ΛϚ΄.

Ἵνα τὸ κράτος τῆς βασιλείας ποιήσης ἀσίδιμον, ὅσῃν ἔχεις κατὰ τῶν ὑπερκόνων ἀμαρτανόντων ὀργὴν, τοσαύτην ἔχειν καὶ κατὰ σαυτοῦ πλημμυλοῦντος ἀξίου· οὐδεὶς γὰρ ἰσχύει τὸν ἐν ἐξουσίᾳ τηλικαύτῃ παιδεύειν, εἰ μὴ λογισμὸς οἰκείος ἐξ αὐτοῦ τοῦ πλημμυλοῦντος κινούμενος.

ΚΕΦΑΛ. Λζ΄.

Ὁ μεγάλῃς ἐξουσίας ἐπιλαβόμενος, τὸν δοτῆρα τῆς ἐξουσίας μιμείσθω κατὰ δύνανμιν· εἰ γὰρ πως τὴν εἰκόνα φέρει τοῦ ἐπὶ πάντων Θεοῦ, καὶ δι' αὐτοῦ κατέχει τὴν ἐπὶ πάντων ἀρχὴν, ἐν τούτῳ ὅθι μάλιστα τὸν Θεὸν μιμῆσεται, ἐν τῷ μηδὲν ἡγεῖσθαι (14) τοῦ ἐλεεῖν προτιμώτερον.

ΚΕΦΑΛ. Λη΄.

Ἵπὲρ χρυσίον καὶ λίθον τίμιον τῆς εὐπορίας τὸν πλοῦτον ἑαυτοῖς θησαυρίσωμεν· τὸν καὶ ὧδε κατευφραίνοντα τῇ ἐλπίδι τῆς μελλούσης ἀπολαύσεως, κάκει καταγλυκαίνοντα τῇ πείρᾳ τῆς ἐλπισθείτης μακαριότητος· τὰ δὲ νῦν περὶ ἡμᾶς ὡς οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς, μὴ τερπέτω ἡμᾶς.

ΚΕΦΑΛ. Λθ΄.

Σπούδαζε λαμπροτέραις ἀμείβεσθαι δωρεαῖς τοὺς μετ' εὐνοίας ποιοῦντας τὰ παρὰ σοῦ προσταττόμενα· τούτῳ γὰρ τῷ τρόπῳ καὶ τῶν ἀγαθῶν ἐπαυξήσεις τὴν προθυμίαν, καὶ τοὺς πονηροὺς διδάξεις μεταμαθεῖν τὴν κακίαν· τὸ γὰρ τῶν αὐτῶν ἀξιούσθαι τοὺς μὴ τὰ αὐτὰ ποιοῦντας, ἄγαν ἐστὶν ἀθέμιτον.

ΚΕΦΑΛ. Μ΄.

Τιμιώτατον πάντων ἐστὶν ἡ βασιλεία· τότε δὲ μάλιστα τοιοῦτόν ἐστιν, ὅταν ὁ τοῦτο περικείμενος τὸ κράτος, μὴ πρὸς ἀσθένειαν βέπη, ἀλλὰ πρὸς ἐπιείκειαν βλέπη· τὸ μὲν ἀπάνθρωπον, ὡς θηριῶδες ἀποστρεφόμενος, τὸ δὲ φιλόανθρωπον, ὡς θεοεικελὸν ἐνδεικνύμενος.

ΚΕΦΑΛ. ΜΑ΄.

Ἴσως πρὸς τε φίλους καὶ ἐχθροὺς ποιῶ τὰς κρίσεις, μήτε τοῖς εὐνοῦσι χαριζόμενος διὰ τὴν εὐνοίαν, μήτε τοῖς δυσμενέσιν ἀνθιστάμενος δι' ἀπέχθειαν· ἐπειδὴ τῆς αὐτῆς ἐστὶν ἀτοπίας, καὶ δικαιοῦν τὸν ἄδικον, εἰ καὶ φίλος ὑπάρχει, καὶ ἀδικεῖν τὸν δίκαιον, εἰ καὶ ἐχθρὸς τυγχάνει· τὸ γὰρ κακὸν ἐν ἀμφοτέροις ὁμοίον, κἂν ἐν τοῖς ἐναντίοις εὐρίσκηται.

ΚΕΦΑΛ. ΜΒ΄.

Νουνεχῶς ἀκροᾶσθαι δεῖ τοὺς τῶν πραγμάτων

ΝΟΤΑΕ.

(13) Πρὸς τὸ κρατοῦν τὴν εὐπειθ. Codex Regius B. πρὸς τὸν κρατοῦντὰ τι εὐπειθ. ΒΑΣΙΟΥ.

(14) Ἐν μηδὲν τῷ ἡγεῖσθαι. Sic ex codice Regio. A, At. editi, ἐν μηδὲν ἡγεῖσθαι. Id.

κρίτας· δυσθήρατος γάρ ἐστιν ἡ τοῦ δικαίου εὐρε-
σις, ῥαδίως ἐκφεύγουσα τοὺς μὴ λίαν προσέχοντας.
Ἄν δὲ καὶ τὴν τῶν λεγόντων ἀφέντες δεινότητα,
καὶ τὴν τῶν λεγομένων παρέντες πιθανότητα, εἰς τὸ
βάθος τῶν νοημάτων ἑαυτοὺς ἐμβάλλωσιν, οὕτως
ἀνιμῆσονται τὸ παρ' αὐτῶν ζητούμενον, καὶ διπλὴν
ἁμαρτίαν ἐκφεύξονται, μήτε αὐτοὶ τὸ καλὸν προ-
διδόντες, μήτε ἄλλοις τοῦτο δρᾶν συγχωροῦντες.

ΚΕΦΑΛ. ΜΓ'.

Ἰσάριθμα τοῖς ἀστροῖς ἂν κτήσῃ τὰ κατορθώμα-
τα, οὐδέποτε νικήσεις τὴν τοῦ Θεοῦ ἀγαθότητα· ὅσα
γάρ ἂν τις προσενέγκῃ Θεῷ ἐκ τῶν αὐτοῦ, τὰ αὐτοῦ
προσφέρει αὐτῷ· καὶ ὡς οὐκ ἔστιν ὑπερβῆναι τὴν
ἰδίαν ἐν τῷ ἡλίῳ σκιάν, προλαμβάνουσαν αἰεὶ καὶ
τὸν λίαν ἐπειγόμενον· οὕτως οὐδὲ τὴν ἀνυπέροκλη-
τον τοῦ Θεοῦ χρηστότητα ταῖς εὐποιαῖς ὑπερβήσον-
ται ἄνθρωποι.

ΚΕΦΑΛ. ΜΔ'.

Ἄδαπάνητός ἐστι τῆς εὐποιίας ὁ πλοῦτος· ἐν τῷ
διδόναι γάρ λαμβάνεται, καὶ ἐν τῷ σκορπίζειν συν-
άγεται. Τοῦτον ἔχων ἐν τῇ ψυχῇ σου, πλουσιόδωρε
βασιλεῦ, δίδου πᾶσι δαψιλῶς τοῖς αἰτοῦσι παρὰ σοῦ·
ἀπειροπλασίας γὰρ ἔξεις τὰς ὑπὲρ τούτων ἀμοιβὰς,
ὅταν ἔλθῃ ὁ καιρὸς τῆς τῶν ἔργων ἀντιδόσεως.

ΚΕΦΑΛ. ΜΕ'.

Νεύματι Θεοῦ τὴν βασιλείαν λαθὼν, μίμησαι αὐ-
τὸν δι' ἔργων ἀγαθῶν· ὅτι τῶν εὖ ποιεῖν δυναμένων
ἐγένου, ἀλλ' οὐ τῶν εὖ παθεῖν δεομένων. Τὸ γὰρ
ἔτοιμον τῆς τῶν χρημάτων δαψιλείας ἀνεμπόδιστόν
ἐστι πρὸς τὰς τῶν πενήτων εὐποιίας.

ΚΕΦΑΛ. ΜΣ'.

Ὡσπερ ὀφθαλμὸς ἐμπέφυκε σώματι, οὕτω βασι-
λεὺς τῷ κόσμῳ ἐνήρμοσται, ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δεδομέ-
νος εἰς συνεργίαν τῶν συμφερόντων. Χρὴ οὖν αὐτὸν,
ὡς οἰκείων μελῶν, οὕτω πάντων ἀνθρώπων προ-
νοεῖν, ἵνα προσκόπτωσιν (15) ἐν καλοῖς, καὶ μὴ προσ-
κόπτωσιν ἐν κακοῖς.

ΚΕΦΑΛ. ΜΖ'.

Ἀσφαλεστάτην ἡγοῦ τῆς σωτηρίας σου φυλακὴν,
τὸ μηδέποτε τινα τῶν ὑπηκόων ἀδικεῖν· ὁ γὰρ τινα
μὴ ἀδικῶν, οὐχ ὑφορᾶται τινα· εἰ δὲ τὸ μὴ ἀδικεῖν
ἀσφάλειαν προσνεῖ, τὸ εὐεργετεῖν πολλῶν πλέον. Τὸ
ἀσφαλὲς γὰρ δίδωσι, καὶ τὸ προσφιλὲς οὐ προδίδωσι.

ΚΕΦΑΛ. ΜΗ'.

Γίνου τοῖς ὑπηκόοις, εὐσεβέστατε βασιλεῦ, καὶ
φοβερὸς διὰ τὴν ὑπεροχὴν τῆς ἐξουσίας, καὶ ποθει-
νὸς διὰ τὴν παροχὴν τῆς εὐποιίας· μήτε τοῦ φόβου
καταφρονῶν διὰ τὸν πόθον, μήτε τοῦ πόθου παρα-
μελῶν διὰ τὸν φόβον· ἀλλὰ τὸ ἕμερον ἔχων ἀκατα-
φρόνητον, καὶ τὸ εὐκαταφρόνητον ἔχων ἀνήμερον.

A difficilis namque captu est justī intentio, facileque
effugere solet non admodum attendentes. Quod si
prætermissa dicentium eloquentia, dictorumque
neglecta verisimilitudine, ad penitissimam inten-
tionum profunditatem penetraveriat, sic demum
haurient quod ab ipsis quæritur geminique inson-
tes erunt delicti, neque ipsi honestum prodendo,
neque aliis, id est, ut committant, concedendo.

CAP. XLIII.

Æqualia numero sideribus etsi edideris bona
opera, non tamen ob id superabis Dei bonitatem;
quæcumque enim quispiam obtulerit Deo, sua ipsi
offeret: et sicuti transilire vel anteire nulli datur
suam in sole umbram, prævenientem semper, vel
nimis properantem, ita insuperabilem Dei bonita-
tem, nulli bonis operibus homines excedent.

CAP. XLIV.

Inexhaustæ sunt beneficentiæ opes: nam lar-
giendo acquiruntur, et dissipando colliguntur. Has
tuo insitas animo habens, munificentissime impe-
rator, largire omnibus affatim petentibus abs te:
infinite enim multiplices pro his habebis remune-
rationes, cum tempus reddendi vicem venerit.

CAP. XLV.

Nutu Dei regnum adeptus, imitare eum bonis
operibus; quia inter eorum numerum natus es,
beneficio qui afficere possunt, non qui affici postu-
lant: paratæ enim largæ rerum copię nullum im-
pedimentum esse potest, quo minus conferantur in
pauperes beneficia.

CAP. XLVI.

Sicut oculus innatus est corpori, ita imperator
mundo aptatus est, a Deo datus pro administratio-
ne eorum quæ usui sunt. Oportet igitur eum om-
nibus hominibus quasi propriis membris prospice-
re, ut proficiant in bonis, nec malorum offensacu-
lo illidantur.

CAP. XLVII.

Tutissimam arbitrare salutis tuæ custodiam, si
neminem unquam subditorum affeceris injuria:
qui enim offendit neminem, suspicioni habet ne-
minem: quod si nulla quemquam afficere injuria,
tutelam conciliat, multo magis beneficentiis colat-
tis id præstabit. Nam ut tutelam exhibet, ita cha-
ritatem non prodit.

CAP. XLVIII.

Esto subditis, pientissime imperator, et formi-
dabilis ob excellentiam potestatis, et amabilis ob
largitionem beneficentiæ, neque formidinem con-
temnendo propter amorem, nec item amorem ne-
gligens ob formidinem; sed tam mansuetudinem
præ te ferens haud aspernabilem, quam nimiam
et aspernabilem familiaritatem immitti severitate
castigans.

NOTE.

(15) Προσκόπτωσιν. Ita codices Regii. Editi προσκόπτωσιν. BANDER.

CAP. XLIX.

Quæ subditis verbo quasi lege præscribis, hæc tu præveniens reipsa præstiteris, ut verbis quibus persuades, integra quoque vita astipuletur: sic enim commendabile tuum asseverabis imperium, si et ratiocineris non sine opere, et opereris non sine ratione.

CAP. L.

Eos plus ama, Serenissime Imperator, accipere abs te beneficia qui supplicant, quam tibi qui contendunt offerre munera: his enim debitor referendi gratiam efficeris; illi vero dant vadem, vindicantem sibi quæcunque erga supplices contuleris, et remunerantem bonis retributionibus tuam tam piam quam perhumanam intentionem.

CAP. LI.

Solis profecto partes sunt, illustrare radiis orbem: principis vero virtus est egenorum misereri. Porro illo clarior est imperator, qui pius est: ille namque cedit succedenti nocti; hic autem rapacitati pravorum non concedit indulgetve quidquam, sed lumine veritatis iniquitatis occulta coarguit.

CAP. LII.

Priores quidem te imperatores principatus adornavit; tu vero eum, præstantissime, illustriorem reddidisti, mansuetudine temperans diluensque austeram potestatis molem, bonitateque vinceas adeuntium te formidinem. Quapropter tuæ serenitatis portum subeunt omnes, qui misericordia indigent sicutibusque paupertatis liberati, gratos hymnos ad te missitant.

CAP. LIII.

Quantum potestate cæteris antecellis, tantum factis etiam emicare ante alios enitere: persuasissimum enim habe eam abs te postulari honestorum operationem, quæ magnitudini virium proportionem respondeat. Ut igitur a Deo quasi per præconem victor declareris, corona invicti imperii tuo capiti imposita, coronam etiam beneficentiæ erga pauperes acquirito.

CAP. LIV.

Contemplare bene priusquam mandes quæ fieri velis: sic fiet ut semper prudenter jubeas quæ fas est: lubricum enim est instrumentum linguæ, maximumque affert negligentibus periculum: quod si pium intellectum velut musicam illi præfeceris, omnibus harmoniæ numeris concinnatum modulabitur melos.

CAP. LV.

Acutior quidem esse oportet principem cum in aliis tum vel maxime in proferendo de rebus difficillimis iudicio: lentum autem valde ad irascendum. Et quoniam omnimoda iræ absentia aspernabilis est, et irascatur mediocriter, et non

A

ΚΕΦΑΛ. ΜΘ΄.

"Α τοῖς ὑπηκόοις νομοθετεῖς διὰ τῶν λόγων, ταῦτα προλαβὼν ὑπέδειξας διὰ τῶν ἔργων· ἵνα τοῖς λόγοις οἷς πείθεις, καὶ χρηστὸς συναγωνίζηται βίος. Οὕτω γὰρ εὐδόκιμον ἀποφανῆ σου τὸ κράτος, καὶ λέγων πρακτικῶς, καὶ πράττων λογικῶς.

ΚΕΦΑΛ. Ν΄.

Πλέον ἀγάπα, βασιλεῦ γαληνότατε, τοὺς λαμβάνειν παρὰ σοῦ χάριτας ἰκετεύοντας, ἤπερ τοὺς σπουδάζοντας δωρεὰς σοι προσφέρειν. Τοῖς μὲν γὰρ ὀφειλέτης ἀμοιβῆς καθίστασαι· οἱ δὲ σοι τὸν Θεὸν ὀφειλέτην ποιοῦσι, τὸν οἰκειούμενον τὰ εἰς αὐτοὺς γινόμενα, καὶ ἀμειβόμενον ἀγαθαῖς ἀντιδόσεσι τὸν φιλόθεον καὶ φιλόθρωπόν σου σκοπόν.

B

ΚΕΦΑΛ. ΝΑ΄.

"Ἡλίου μὲν ἔργον ἐστὶ, τὸ καταλάμπειν ταῖς ἀκτῖσι τὴν κτίσιν· ἀνακτος δὲ ἀρετῆ, τὸ ἐλεεῖν τοῖς δεομένοις (16). Κάκεινου δὲ φανερώτερος, ὁ εὐσεβῆς βασιλεὺς· ὁ μὲν γὰρ ὑποχωρεῖ τῇ διαδοχῇ τῆς νυκτός· ὁ δὲ οὐ παραχωρεῖ τῇ συναρπαγῇ τῶν κακῶν, ἀλλὰ τῷ φωτὶ τῆς ἀληθείας ἐξελέγχει τὰ κρυπτά τῆς ἀδικίας.

ΚΕΦΑΛ. ΝΒ΄.

Τοὺς μὲν πρὸ σοῦ βασιλεῖς ἡ ἀρχὴ κατεκόσμησε· σὺ δὲ ταύτην, κράτιστε, παιδρωτέραν ἐποίησας, ἡμερότητι κινῶν τῆς ἐξουσίας τὸν ἕγκον, καὶ χρηστότητι νικῶν τῶν προσιόντων σοι τὸν φόβον. "Ὅθεν τῷ λιμένι τῆς σῆς γαληνότητος πάντες προσορμῶσιν οἱ ἐλέους δεόμενοι, καὶ τῶν κυμάτων τῆς πενίας ἀπαλλαττόμενοι, εὐχαριστηρίους ὕμνους σοι ἀναπέμπουσιν.

ΚΕΦΑΛ. ΝΓ΄.

"Ὅσον τῇ δυναστείᾳ πάντων ὑπερανέχεις, τοσοῦτον καὶ τοῖς ἔργοις ὑπερλάμπειν ἀγωνίζου· ἀναλογούσαν γὰρ τῷ μεγέθει τῆς δυνάμειος τὴν ἐργασίαν τῶν καλῶν ἀπαιτεῖσθαι προσδόκησον. "Ἰνα τοίνυν παρὰ Θεοῦ ἀνακηρυχθῆς, μετὰ τοῦ στεφάνου τῆς ἀγότητος βασιλείας, κτῆσαι καὶ τὸ στέμμα τῆς τῶν πενήτων εὐποιίας.

ΚΕΦΑΛ. ΝΔ΄.

Σκέπτου πρὶν ἐπιτάττειν ἃ θέλεις, ἵνα προστατῆς ἐμφρόνως ἃ θέμις· εὐόλιθον γὰρ τὸ τῆς γλώττης ὄργανον, καὶ μέγιστον παρέχει τοῖς ἀμελοῦσι κίνδυνον. Εἰ δὲ τὸν εὐσεβῆ λογισμὸν ὡς μουσικὴν ἐπιστήσεις αὐτῷ, τὸ παναρμόνιον τῆς ἀρετῆς ἀνακρούσεται μέλος.

ΚΕΦΑΛ. ΝΕ΄.

"Ὅξιν μὲν εἶναι χρὴ περὶ πάντα τὸν ἀνακτα, καὶ μάλιστα περὶ τὰς κρίσεις τῶν δυσχερῶν πραγμάτων, βραδὺν δὲ λίαν εἰς ὀργὴν ἐπιδεικνυσθαι. "Ἐπειδὴ καὶ τὸ πάντῃ ἀόργητον εὐκαταφρόνητον, καὶ θυμούσθω μετρίως, καὶ μὴ θυμούσθω· τὸ μὲν, ἵνα τῶν φασύλων

NOTÆ.

(16) Τὸ ἐλεεῖν τοῖς δεομένοις. Mss. Reg. τ. ε. τοὺς δεομένους. BANDUR.

τὰς ὀρμὰς ἀναστέλλῃ· τὸ δὲ, ἵνα τὰς ἀφορμὰς τῶν ἀ
χρηστῶν ἀνιχνεύῃ.

ΚΕΦΑΛ. ΝΓ'.

Ἐν τῷ ἀκριθεῖ τῆς καρδίας σου βουλευτηρίῳ, ἐπι-
μελῶς κατανοεῖ τῶν συνόντων σοι τοὺς τρόπους, ἵνα
γινώσκῃς ἀκριθῶς καὶ τοὺς ἐν ἀγάπῃ θεραπεύοντας,
καὶ τοὺς ἐν ἀπάτῃ κολακεύοντας· πολλοὶ γὰρ εὐνοεῖν
ὑποκρινόμενοι, μέγала τοὺς πιστεύοντας κατα-
ελάπτουσι.

ΚΕΦΑΛ. ΝΔ'.

Λόγον ἀκούσας ὠφελῆσαι δυνάμενον, μὴ μόνον
ἀκοῆ τοῦτον, ἀλλὰ καὶ πράξει διαδέχου· οὕτω γὰρ τὸ
τοῦ βασιλέως ἀγλατίζεται κράτος, ὅταν ἢ παρ' ἑαυτοῦ
τὰ δέοντα συνορᾷ, ἢ παρ' ἄλλου εὐρεθέντα μηδαμῶς
παρορᾷ, ἀλλὰ μανθάνει μὲν ἀνεπαισχύντως, ἐπιτε-
λεῖ δὲ ἀνυπερθέτως.

ΚΕΦΑΛ. ΝΗ'.

Ἀκρόπολις μὲν ἀπορθητοῖς τείχεσιν ἠσφαλισμένη
καταφρονεῖ τῶν πολιορκούντων αὐτὴν πολεμίων· ἡ
εὐσεβῆς δὲ βασιλεία ὑμῶν ἐλεημοσύναις τετειχισμένη,
καὶ προσευχαῖς περιπυργουμένη, ἀήττητος γίνεται
τοῖς τῶν ἐχθρῶν βέλεσιν, αἰόδιμα κατ' αὐτῶν ἐγεί-
ρουσα τρόπαια.

ΚΕΦΑΛ. ΝΘ'.

Χρῆσαι δεόντως τῇ κάτω βασιλείᾳ, ἵνα κλίμαξ σοι
γένηται τῆς ἄνω εὐδοξίας· οἱ γὰρ ταύτην καλῶς
διοικοῦντες, μετὰ ταύτης κάκεινης ἀξιοῦνται. Ταύ-
την δὲ διοικοῦσι καλῶς, οἱ πατρικὸν τοῖς ἀρχομέ-
νοῖς ἐπιδεικνύοντες πόθον, καὶ ἀρχικὸν παρ' αὐτῶν
ἀντιλαμβάνοντες φόβον· ἀπειλαῖς μὲν τὰ πταίσματα
προαναστέλλοντες, τιμωρίαις δὲ πείραν αὐτοῖς οὐ
προσάγοντες.

ΚΕΦΑΛ. Ξ'.

Ἰμάτιον ἀπαλαίωτόν ἐστι τὸ τῆς εὐποιίας περιθό-
λαιον, καὶ ἀδιάφθορος στολή ἡ πρὸς τοὺς πένητας
στοργή. Δεῖ οὖν τὸν βουλόμενον εὐσεβῶς βασιλεύειν,
τοιούτοις ἐνδύμασι τὴν ψυχὴν καλλωπίζειν· φιλοπτω-
χίας γὰρ ἠμφισμένοσ πορφύραν, καὶ οὐρανίου βασι-
λείας καταξιοῦται.

ΚΕΦΑΛ. ΞΑ'.

Σκῆπτρον βασιλείας παρὰ Θεοῦ δεξιόμενος, σκέπτου
πῶς ἀρέσεις τῷ ταύτην σοι δεδωκότι· καὶ ὡς πάν-
των ἀνθρώπων ὑπ' αὐτοῦ προτιμηθεῖς, πλεόν πάντων
ἐπείγου καταγεραίρειν αὐτόν. Τοῦτο δὲ γέρας ἡγεῖται
μέγιστον, ἂν ὡς αὐτόν τοὺς ὑπ' αὐτοῦ διαπλα-
σθέντας ὀρᾷς, καὶ ὡς χρεῶν καταβολὴν τὰς εὐποιίας
πληροῖς.

ΚΕΦΑΛ. ΞΒ'.

Τρέχειν μὲν εἰς τὴν ἄνω βούθειαν πᾶς ἄνθρωπος
ὀφείλει, ὁ σωτηρίας γλιχόμενος· ὁ βασιλεὺς δὲ πρὸ
πάντων, ὡς μεριμνῶν ὑπὲρ πάντων. Ὑπὸ τοῦ Θεοῦ
γὰρ φυλαττόμενος, καὶ τοὺς πολεμίους καταγωνί-
ζεται γενναίως, καὶ τοὺς οἰκείους κατασφαλίζειται
σπουδαίως.

irascatur oportet : illud , ut pravorum impetum
comprimat ; hoc , ut propensiones bonorum per-
vestiget.

CAP. LVI.

In exquisita tui cordis curia diligenter perspi-
cito, conversantium tecum mores ut pernosecas ad-
amussim, et quos charitas colere compellit, et qui
tibi per fraudem adulantur : plerique enim per
benevolentiam simulantes, magno credentibus de-
trimento sunt.

CAP. LVII.

Sermonem cum audis juvare valentem, ne auri-
bus modo, verum etiam opere excipito : sic enim
imperatoris exornatur decoraturque dominium,
cum vel ex se considerat quæ facienda sunt, vel
ab alio reperta non despicit, sed tum discit sine
verecundia, tum exsequitur sine cunctatione.

CAP. LVIII.

Arx quidem munitissimis mœnibus cincta con-
tennit obsidentes se hostes : pium autem vestrum
imperium, cum et liberalitate erga miseros veluti
muro cinctum et precum turribus corroboratum,
sit invictum, nullis hostium telis pervium fit : præ-
clara et celebria contra eos erigens tropæa.

CAP. LIX.

Uttere ut oportet regao hoc inferiore, ut scala
tibi fiat superioris claritatis : qui enim hoc recte
gubernant, illa quoque postmodum digni censentur.
Hoc autem recte gubernant, qui paternam
subditis ostendunt charitatem, et principi debitum
ab ipsis recipiunt timorem : itaque minis quidem
vitia compescunt ; supplicii autem sensum ipsis
neutiquam infligunt.

CAP. LX.

Vestimentum non veterascens est beneficentiae
amictus, et incorrupta stola est charitas erga pau-
peres. Igitur oportet qui pie regnare vult, talium
indumentorum pulchritudine animam exornare ;
amoris enim in egenos qui indutus est purpura,
cœlestis quoque regni compos efficitur.

CAP. LXI.

Sceptrum imperii cum a Deo susceperis, cogitato
quibusnam modis placebis ei qui id tibi dedit :
cumque omnibus hominibus ab eo sis praelatus, præ
omnibus eum honorare festina. Porro id ipse ho-
nestamentum arbitratur maximum, si perinde
illum ac cæteros ab eo formatos accipias, atque
ut debiti exsolutionem benefaciendi munus adim-
pleas.

CAP. LXII.

Recurrere ad superum auxilium cum homo qui-
vis debet, pro salute rogans, tum ante omnes im-
perator, utpote qui pro omnibus sollicitus est :
cum enim a Deo custoditur, tam hostes ge-
neresa manu debellat, quam suos sedulo com-
munit.

CAP. LXIII.

Deus nulla re indiget : imperator solo Deo. Imitare igitur nullius indigum, potentibusque facuberem misericordiae copiam, non exactam instituens cum tuis domesticis rationem, sed omnibus praestans quae ad vitam sunt necessaria : multo enim satius est propter dignos etiam indignorum misereri, quam indignorum vitio dignos iis defraudare quae merentur.

CAP. LXIV.

Veniam cum delictorum tuorum petas, ipse quoque te offendentibus ignosce : quoniam remissioni retribuitur remissio, et nostrae cum conservis nostris reconciliationi, Dei amicitia et familiaritas.

CAP. LXV.

Qui nulli crimini obnoxius regnare studet, cum notas cavere debet quae forinsecus inurantur, tum seipsum ante alios verecundari, ut et aperte delinquere absterneat propter alios, et a se ipso cohibeatur, quominus privata seorsum flagitia committat. Si enim ex subditis sunt qui reverentia digni habentur, multo magis ea dignus imperator efficitur.

CAP. LXVI.

Privati vitium esse assero, patrare prava supplicioque digna : principis vero culpam, non facere quae honesta sunt salutemque pariunt. Neque enim malorum abstinentia justificat principem, sed bonorum editio coronat eundem. Ne igitur malitia dumtaxat abstinere cogitet, sed iustitiam etiam capessere contendat.

CAP. LXVII.

Dignitatum splendor mors haud reformidat : omnibus enim voraces suos dentes infigit. Ergo ante illius iaeluctabilem adventum opum copiam transportemus in caelum : nemo enim quae colligit in mundo, illuc profectus abducit, sed omnibus in terra derelictis, nudus de vita sua rationem reddit.

CAP. LXVIII.

Imperator quidem est omnium dominus ; sed ipse cum omnibus Dei servus existit. Tum vero maxime vocabitur dominus, cum ipse sibi dominari, nec illicitis voluptatibus famulari patietur ; sed adjutricem piam rationem assumens, invictam scilicet moderatricem animi perturbationum rationis expertiam, indomitas cupiditates armatura castimoniae debellat.

CAP. LXIX.

Quemadmodum umbræ corpora sectantur, sic animas flagitia comitantur, evidenti effigie actiones exprimentia. Ideo nemini fas est in iudicio negare : ipsa enim uniuscujusque opera obtestabentur, haud

A

ΚΕΦΑΛ. ΕΙ΄.

Ὁ μὲν Θεὸς οὐδενὸς δεΐται· ὁ βασιλεὺς δὲ μόνου Θεοῦ. Μιμοῦ τοίνυν τὸν οὐδενὸς δεόμενον, καὶ θαυσιλεύου τοῖς αἰτούσι τὸν ἔλεον, μὴ ἀκριβολογούμενος, περὶ τοὺς σοὺς οἰκέτας, ἀλλὰ πᾶσι παρέχων τὰς πρὸς τὸ ζῆν αἰτήσεις. Πολὺ γὰρ κρεῖττον ἔστι διὰ ἀξίους ἔλεειν καὶ τοὺς ἀναξίους, ἢ τοὺς ἀξίους ἀποστρεφῆν διὰ τοὺς ἀναξίους.

ΚΕΦΑΛ. ΕΙΔ΄.

Συγγνώμην αἰτούμενος ἁμαρτημάτων, συγγίνωσκε καὶ αὐτὸς τοῖς εἰς σὲ πλημμελοῦσιν· ὅτι ἀφ᾽ ἐσεὶ ἀντιδίδοται ἄφεσις, καὶ τῇ πρὸς τοὺς ὁμοδούλους ἡμῶν καταλλαγῇ, ἢ πρὸς Θεὸν φίλια καὶ οἰκειώσεις (17).

B

ΚΕΦΑΛ. ΕΙΕ΄.

Δεῖ τὸν ἀμέμπτως ἀνάσσειν ἐσπουδαχότα, καὶ τὰς τῶν ἔξωθεν ἀδοξίας φυλάττεσθαι, καὶ ἑαυτὸν πρὸ ἐκείνων αἰσχύνεσθαι, ἵνα καὶ τοῦ φανερώς ἁμαρτάνειν δι' ἐκείνους ἀπέχηται, καὶ τοῦ κατ' ἰδίαν πλημμελεῖν ὑφ' ἑαυτοῦ κωλύηται. Εἰ γὰρ οἱ ὑπήκοοι αἰδοῦς ἀξιοὶ φαίνονται, πολλῷ πλέον ὁ βασιλεὺς ἀξίος ταύτης γίνεται.

ΚΕΦΑΛ. ΕΙΓ΄.

Ἰδιώτου μὲν εἶναι κακίαν φημί, τὸ πράττειν φαῦλα καὶ κολάσειος ἄξια· ἄρχοντος δὲ πονηρίαν, τὸ μὴ ποιεῖν τὰ καλὰ καὶ σωτηρίας πρόξενον. Οὐ γὰρ τῆ τῶν κακῶν ἀποχῇ δικαιοῖ τὸν κρατοῦντα, ἀλλ' ἢ τῶν καλῶν παροχῇ στεφανοῖ τὸν τοιοῦτον. Μὴ μόνον τοίνυν πονηρίας ἀπέχεσθαι λογιζέσθω, ἀλλὰ καὶ δικαιοσύνης ἀντέχεσθαι σπουδαζέτω.

ΚΕΦΑΛ. ΕΙΖ΄.

Ἀξιωματῶν λαμπρότητας οὐ δυσιωπεῖται ὁ θάνατος· κατὰ πάντων γὰρ ἐπιβάλλει τοὺς παμφάγους αὐτοῦ ὀδόντας. Οὐκοῦν πρὸ τῆς ἐκείνου ἀπαραιτήτου παρουσίας, μεταθῶμεν εἰς οὐρανὸν τὴν τῶν χρημάτων παρουσίαν. Οὐδεὶς γὰρ ἂ ἐν κόσμῳ συνάγει, ἐκεῖσε ἀποδημήσας ἀπάγει, ἀλλὰ πάντα καταλιπὼν ἐπὶ γῆς, γυμνὸς λογοθετεῖται τὸν βίον αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛ. ΕΙΗ΄.

Κύριος μὲν πάντων ἐστὶν ὁ βασιλεὺς, δοῦλος δὲ μετὰ πάντων ὑπάρχει Θεοῦ. Τότε δὲ μάλιστα κληθήσεται κύριος, ὅταν αὐτὸς ἑαυτοῦ δεσπόζῃ, καὶ ταῖς ἀτόποις ἡδοναῖς μὴ δουλεύῃ, ἀλλὰ σύμμαχον ἔχων τὸν εὐσεβῆ λογισμόν, τὸν ἀήττητον αὐτοκράτορα τῶν ἀλόγων παθῶν, τοὺς πανδαμάτορας ἔριπτας τῇ πανοπλίᾳ τῆς σωφροσύνης καταγωνίζηται.

ΚΕΦΑΛ. ΕΙΘ΄.

Ὅν τρόπον αἱ σκιαί τοῖς σώματιν ἔπονται, οὕτως ἁμαρτίαι ταῖς ψυχαῖς ἀκολουθοῦσιν, ἐναργῶς τὰς πρόξενις ἐξαικονίζουσαι. Διὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἐν τῇ κρίσει ἀρνήσεσθαι αὐτὰ γὰρ ἐκίστου καταμαρτυρή-

NOTE.

(17) Καὶ οἰκειώσεις. In codice Regio B. legitur, καὶ ὁμοίωσης γίνεται. BANBUR.

σει τὰ πράγματα, οὐ φωνὴν ἀφιέντα, ἀλλὰ τοιαῦτα ἅσπερ ἐφάνεντα, οἷα παρ' ἡμῶν ἐπράχθησαν.

ΚΕΦΑΛ. Θ'.

Νηὶς ποντοπορούσης μιμείται διάβασιν ἢ βραχυτε-
λῆς τοῦ παρόντος βίου κατάστασις, ἡμᾶς τοὺς αὐτῆς
πλωτῆρας λανθάνουσα, καὶ κατὰ μικρὸν παρασύ-
ρουσα ὁρόμον, καὶ πρὸς ἴδιον ἐκάστου παραπέμπουσα
τέλος. Εἰ τοίνυν ταῦθ' οὕτως ἔχει, παραδράμωμεν
τὰ παρατρέχοντα τοῦ κόσμου πράγματα, καὶ προσ-
δράμωμεν τοῖς εἰς αἰῶνας τῶν αἰώνων μένουσιν.

ΚΕΦΑΛ. ΟΑ'.

Ὁ σοβαρὸς καὶ ὑπέροφρος ἄνθρωπος, μὴ ὡς ταῦ-
ρος ὑψικερως ἐπαιρέσθω, ἀλλ' ἐννοεῖτω τῆς σαρκὸς
τὴν ὑπόστασιν, καὶ παυέτω τῆς καρδίας τὴν ἔπαρ-
σιν. Εἰ γὰρ καὶ γέγονεν ἄρχων ἐπὶ γῆς, μὴ
ἀγνοεῖτω ὑπάρχων ἐκ τῆς γῆς, ἀπὸ χυδοῦ ἐπὶ θρό-
νον ἀναβαίνων, καὶ εἰς αὐτὸν μετὰ χρόνον κατα-
βαίνων.

ΚΕΦΑΛ. ΟΒ'.

Σπούδαζε διαπαντός, ἀήττητε βασιλεῦ· καὶ ὡσπερ
οἱ τὰς κλίμακας ἀναβαίνειν ἀρξάμενοι, οὐ πρότερον
ἵστανται τῆς ἐπὶ τὰ ἄνω φορᾶς, πρὶν ἂν τῆς ἄκρας
ἐφίκωνται βαθμίδος· οὕτω καὶ αὐτὸς ἔχου τῆς τῶν
καλῶν ἀναβάσεως, ὅπως ἂν καὶ τῆς ἄνω βασιλείας
ἀπολαύσειας. Ἦν σοι παράσχοι Χριστὸς μετὰ τῆς
ὁμοζύγου, ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων καὶ βασι-
λευομένων, εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

A sane vocem emittendo, sed talia prorsus sese re-
presentando, qualia a nobis sunt patrata.

CAP. LXX.

Navis per mare commeantis imitatur transitum
præsentis vitæ mox desituræ conditio, qua sane nos
nautas fallens suos, et paulatim cunctanti raptans
cursu, tandem ad suum cujusque exitum perducit.
Si igitur hæc ita se habent, prætereurramus præter-
currentia mundi negotia, accurramusque his quæ
in sæcula sæculorum permanent.

CAP. LXXI.

Fastuosus et superciliosus homo, ne ut taurus
alticornis elevetur, sed animadvertens carnis sub-
sistentiam, sedare debet cordis tumorem. Nam
etsi factus est princeps in terra, nec tamen ignoret
sese ortum ex terra, cum ex pulvere ad solium
conscendere, atque in pulvere tandem descendere
possit.

CAP. LXXII.

Studeto semper, invictissime imperator : et sic-
uti scalas qui scandunt, non prius desistant, aut
ad superiora ferri desinunt, quam ad supremum
perveniant gradum, ita tu quoque assidue incumbe,
ut ad honesta ascendas : sic fiet ut cœlesti quoque
regno aliquando perfruaris. Quod utinam et tibi
tribuat et conjugii, Christus rex omnium et qui
regnant, et qui regnantur, in sæcula. Amen.

ANNO DOMINI DCX.

LEONTIUS

BYZANTINUS SEU HIEROSOLYMITANUS

NOTITIA.

(GALLAND. *Vet. Patrum Bibliotheca*, t. XII, p. xxx.)

1. Leontius Byzantinus, professione primum scholasticus, qui scilicet, ut videtur, advocati munere functus causas civiles in foro Byzantino agitaret : postmodum vero, curis forensibus abdicatis, monasticum institutum in Palæstina professus existimatur. Hinc fortasse nonnullis in codicibus mss. Hierosolymitanus dicitur, quod Novæ Lauræ cœnobium ab Hierosolymis haud procul abesset. Neumquam tamen confundendus, ut Canisio (1) et Caveo (2) placuit, cum altero Leontio qui Origenistarum et Nestorianorum unus e primipilis fuit, de quo plura Cyrillus Scythopolitanus (3). Fuit quidem aliquando ex Nestorianorum cœtu et noster Leontius, in eam impietatem hæreticorum insidiis abreptus, cum esset adhuc adolescens; sed adit illi superna gratia, quæ ex eo barathro eum eripuit, ut ipsemet profiteretur (4); at vero alter qui sub Justiniano vixit, ad mortem usque impiæ sectæ adhesisse comperitur, a comitatu propterea beati Sabæ jara diu abscissus, ut auctor est laudatus Cyrillus (5). Porro Leontius de quo hic sermo, ex iis quæ ipse literis tradidit, sæculo vi

(1) Canis. *Thes. Canis.* tom. I, pag. 529.

(2) Caveo *Hist. litter.* tom. I, pag. 545.

(3) Cyrill. *Vit. S. Sabæ*, cap. 78, apud Coteler.

Eccl. Cr. Monum. tom. III, pagg. 544 seqq.

(4) Leont. lib. iii *Contr. Nestorian.* infra.

(5) Cyrill. l. c. pag. 515.